

iz jezika v jezik. Prevodom očitno manjka verzifikacijske umetnosti, pa tudi elementa osnovne ritmične razlike med jezicoma ni opaziti.

Škoda je, da je v prevodu verzni svet domišljije in pesniške modrosti delno izgubil svoj metaforični jezik strasti in čutov. Tudi dober predgovor, ki bi opisoval svet ljudskega peva, njegove teme, slog in verz, bi izredno koristil nemškemu bralcu.⁴ S tem bi bila antologija tudi za nepoučene razumljivejša. Toda kljub pomanjkljivosti ima pričujoča knjiga velik pomen, saj so nemškemu bralcu zdaj dostopne tudi srbske in hrvatske lirске pesmi. S prevodi slovenskih in makedonskih pesmi, ki so v antologiji Vladana Nedića, pa bi bila podana ne le celota, nujno potrebna za razumevanje ustnega pesništva naših krajev, ampak morda tudi tista lastnost človeške senzibilnosti, ki pravi, da se brez pesmi ne da živeti. Da s pesmijo smo in živimo.

Mirjana D. Stefanović

Filozofska fakulteta v Novem Sadu

Prevedel *Rajko Korošec*

Filozofska fakulteta v Ljubljani

SLOVAR PREKMURSKEGA GOVORA*

0 Na pobudo in ob uredništvu V. Novaka smo pred časom dobili priručnik živega prekmurskega govora. Ker je od zadnje obsežne študije prekmurščine s strani domačih raziskovalcev minilo že skoraj petdeset let,¹ je Slovar beltinskega prekmurskega govora (dalje SBG) toliko bolj dobrodošel prispevek k našemu poznavanju tega zanimivega in od ostalih še posebno različnega slovenskega narečja. Ta slovarček nudi bogato narečno gradivo, izvirajoče iz osebnega znanja domačina, kmeta Franceta Novaka. Precejšen delež pri tem delu ima urednik: »Besedno gradivo je bilo

⁴ G. Cocchiara vzneseno pravi: »U odnosu na razum, mašta je prethodnik sposoban za večno obnavljanje. Kada piše stihove, kada peva, zar i racionalni čovek ne postaje ponovo dete te, stoga, i nerazuman.«

* France Novak, Slovar beltinskega prekmurskega govora (dopolnil in uredil Vilko Novak), Murska Sobota: Pomurska založba, 1985. 138 str.

¹ Sodobno znanstveno raziskovanje prekmurskega narečja se začena z monografijo Á g o s t a P á v l a, A vashidegkuti szlovén nyelvjárás hangtana [Glasoslovje slovenskega govora na Cankovi] (= Magyarországi szláv nyelvjárások 1. ur. Oszkár Asbóth, Budimpešta: A Magyar Tudomány Akadémia, 1909), ki pa je, na žalost, bibliografska redkost. To delo dopolnjujeta dve temeljni razpravi: A legujabb vend irodalom nyelve [Novejši prekmurski />vendski</> knjižni jezik] (Nyelvtudomány 6/1 [1916], str. 1—27); Vend szövegyűjtemény s az eddigi gyűjtések története [Zbirka prekmurskih />vendskih</> besedil in zgodovina njihovega zbiranja] (Nyelvtudomány 6/3 [1916], str. 161—187 in 6/4 [1918], str. 262—282), kot tudi nekateri krajši članki. Še vedno čaka na objavo Pávlova slovnica Vend nyelvtan [Prekmurska />vendska</> slovnica], rokopis dokončan l. 1942 (hrani se v Študijski knjižnici v Murski Soboti). To je normativna slovnica prekmurščine, zasnovana na živem prekmurskem narečju.

Druga dva raziskovalca prekmurščine sta prav tako prekmurska rojaka: S t e v a n K ü h a r je objavil narečna besedila, zapisana v njegovi rojstni vasi Bratonci: Národno blágo vogrskij Slověncov (ČZN 7 [1910], str. 107—127); Národno blágo vogrskij Slovāncov (ČZN 8 [1911], str. 47—76; ČZN 9 [1913], priloga str. 1—16; ČZN 10 [1914], priloga str. 17—57); faksimile teh besedil ter drugo Kúharjevo prej objavljeno in neobjavljeno gradivo je nedavno izšlo v: Števan Kúhar, Ljudsko izročilo Prekmurja [zbral in uredil Vilko Novak], Murska Sobota: Pomurska založba [1988]). Anton Vratuša se je ukvarjal z razširjenostjo glasoslovnih inovacij na Gorickem in v Porabju: Jezikovne razmere v severnem Prekmurju in slovenskem Porabju (Slovenski jezik 2 [1939], str. 215—228), ponatis brez zemljevida v Panonski zbornik [uredil Franc Zadavec], Murska Sobota: Pomurska založba, 1966, str. 20—28. Prekmursko narečje (po njegovo »ugrska slovenština«) je obravnaval tudi Matija Valjavec v svojem monumentalnem delu Prinos k naglasu u (novoslovenskom jeziku (Rad Jugoslavenske akademije znanosti i umjetnosti od 1878 do 1897), vendar je gradivo črpal pretežno iz pisanih virov.

potrebno urediti, postaviti v abecedni red, ga opremiti z naglasnimi znaki, s končnicami, urediti knjižni pomen in pri germanizmi najti izvorno obliko...« (str. VI). Eden od zastavljenih ciljev je razširiti naše poznavanje besedišča, glasoslovja in oblikoslovja prekmurskega narečja: »[o]benem s pripravljajočim se slovarjem stare, zgodovinske knjižne prekmurščine [...] kliče slovar beltinskega govora po nadaljevanju sestavljanju slovarjev ostalih prekmurskih govorov, ker bomo šele tako dobili kolikor toliko popoln besedni zaklad in glasoslovno ter oblikoslovno podobo prekmurskega narečja« (str. VII). Delo je potencialno velikega pomena za slovanske jezikoslovce, etnologue, literarne zgodovinarje in folkloriste. Ker se ne prištevam med strokovnjake zadnjih treh področij, se bom dotaknil le nekaterih stvari, ki zadevajo vrednost tega dela za slovansko jezikoslovje in še zlasti urednikovo željo, podati ustrezen opis »glasoslovn[e] ter oblikoslovn[e] podob[e] prekmurskega narečja.«²

0.1 SBG prinaša bogate posebnosti prekmurskega besedišča in nudi veliko študijskega gradiva komparativistu. Pri Pleteršniku ali v SSKJ ni besed kot *bajusi* 'brki' (prim. pri Pleteršniku *barusa*), *blék -a* 'vamp' (ta beseda je resda poznana bralcem Kranjčevega Strici so mi povedali iz Ivanovega maščevanja nad brati), *borójca* 'brinje' (Pleteršnik navaja *borovica*), *póuvati -vlen* 'pridelovati, rediti, graditi', *sédeno mlejko* 'kislo mleko', če naj omenimo samo nekatere.

0.2 Vendar pa se prav dialektologu utegne poroditi tudi metodološki pomislek. V uvodu urednik omenja, da se je avtor F. Novak kmalu po rojstvu preselil v Bogojno, kljub temu pa doma ohranil svoj rodni beltinski govor. Poleg tega da se je seznanil tudi z govorom svojega novega okolja, pa »spoznal [...] od njega že nekoliko različni ravénski govor bogojanski« (str. V). Za dialektologa je prvo in najpomembnejše merilo pri določanju zanesljivosti informatorja, da je le-ta vse ali skoraj vse življenje preživel v rojstni vasi in ni imel tesnih stikov z drugimi govori oz. knjižnim jezikom. Le tako smo lahko kolikor toliko prepričani, da imamo opravka z enim samim jezikovnim sestavom. V danem položaju pa se raziskovalec, ki hoče zadostiti tem zahtevam, sprašuje, ali je F. Novak sploh zanesljiv informator za beltinski govor.

1 Fonologija in naglas v SBG.

1.0 Urednik opozarja, da besede v SBG »niso zapisane docela znanstveno fonetično, vendar so opremljene z naglasi (ostrivec za dolžino, krativec za kračino), ozki -e- pod krativcem ni označen, medtem ko je pod ostrivcem vsak -e- ozek« (str. VI). Zakaj tako? Iz tehničnih razlogov, zaradi tiskarskih omejitev? Brez dvoma je dosledna znanstvena predstavitev prozodije in glasoslovja narečja težavna naloga. V slovarju takega obsega in namena bi bil natančen fonetični zapis morda odveč. Kljub vsemu je škoda, da urednik ni skušal razčistiti vsaj nekaterih dvoumnosti, brez katerih bi bil SBG zanesljivejše jezikoslovčevno orodje. Doslednejši in natančnejši podatki bi bili v tem primeru še posebej dragoceni. Kot je znano, prekmurski govori ohranjajo precejšnjo mero konservativnosti prav v glasoslovju in prozodiji (omenimo le ohranitev kračin v nekončnih zlogih iz praslovanskega starega akuta, npr., **žába* > *žàba*) in so zato velikega pomena za teoretično vzpostavitev zgodovine slovanskega in posredno tudi splošnoslovanskega jezika. Ker pa SBG nima namena biti docela znanstveno delo, se bom tu omejil le na tisto, kar ne zadošča zahtevam, ki si jih je v uvodu zadal urednik sam.

1.1 Zapis je bolj ali manj fonološki, se pravi, predvidljive fonemske preмене niso zaznamovane (npr. *závec -vca* [záfca]).³ Izražene pa so nepredvidljive (morfofonemske) preмене, npr. *déteo -tla*, *potrgálec -uca*, *povédati -véjn*, *potegúvati -vlen*, *vózmázati se -žen se* (premene poudaril M.L.G.). To je povsem sprejemljivo. Ker

² Doslej je o delu kritično poročal J. Toporišič: Janoš z Micikov po domače, (7 D 21. 8. 1986, str. 36 [= Jezikovni kotiček 77]). V tem prispevku avtor obravnava predvsem glasoslovne ter oblikoglasne doslednosti in nedoslednosti v slovarju. Opozoril je na manjkajoči kratki ozki *e*, na deloma nedosledno oblikoglasje, na nerazločevanje kolikosti pri *ö* in *ü* ter *r* (pri le-tem ne gre pričakovati kolikostnih nasprotij: vsak naglašeni *r* je namreč v doslej poznanih prekmurskih govorih kratek), na odsotnosti naglasnih znamenj, na nenaglasnost, na neurejenost pri zapisovanju osnovnih oblik v geselski glavi, na napake pri dvonaglasnosti in še kaj. Informativno je o SBG pisal tudi S. Barbarič. Ob priročnem slovarju beltinskega govora, JiS 31/8 (1985–86), str. 296 in Jezik naš dokaze hrani, Stopinje 1987, str. 29–32.

³ Izjema je *véзец -sca*.

urednik opozarja, da besede »niso zapisane docela znanstveno fonetično«, je treba splošno doslednost, s katero tretira segmentno fonologijo, samo pozdraviti. Nekatera odstopanja od tega bodo obravnavana v nadaljevanju.

1.1.1 Édino fonološko pravilo je podano na strani 120 med gesloma *okániti*, *-ànin* in *okopíti*, *-íjn*: »v pred zvenečimi soglasniki izg[ovarjamo] f.« Mesto tega pravila pa kaže, da se /v/ v resnici izgovarja kot [f] pred *nezvenečimi* soglasniki. Drugače bi za besede *práda*, *prezvetíja*, *vdàriti*, *ogàniti* pričakovali izgovor **práf-da*, **prefzetíja*, **fdàriti*, **fgàniti*, kar je malo verjetno.

1.2 V primerih, ko je naglas na črki z diakritičnim znamenjem (*ö*, *ü*), mesto naglasa ni označeno in prav tako ne kolikost samoglasnika, npr. *betegüovati -üjen*, *blüjzi*, *Böltinci*, *börkle*, *bregüše*, *čüdo*, *dojüunica*, *drük*, *drüžina*, *düjša*, *glüji*, *grüda*, *grüjška*, *gümlö*, *gvüšno*, *kökec*, *krüj*, *küjnja* itd.⁴ Lahko bi domnevali, da je pri /ü/ dolžina odražena v dvoglasniku (ali v zaporedju fonemov?) *üj* kot v besedi *düjša*, kjer primerjalno gradivo kaže na dolžino, prim. čak. *düšä*. Bi morali domnevati, da to ustreza zaporedju dolgi samoglasnik + zvočnik, kot je nakazano z Novakovim zapisom *dréjvo*, *hüdóu*, *nasléjgnje*, *róuža*, torej **düjša*?⁵ Bi to veljalo tudi za tip *krüj* (pričakujemo kračino, kot slov. knj. *krüh*)? Pravzaprav tudi ne moremo predvideti (v nasprotju z drugimi prekmurskimi govori), da je mesto naglasa dejansko na teh zlogih, saj je v beltinskem govoru zaokroženost *ü-j* očitno možna tudi v nenaglašanih zlogih, npr. *küpvöati*, *küšüvanje*, prim. na Cankovi *kipüvati* (Pável 52¹³)⁶ (< **kupováti*), *kišüvanä* (51).⁷ Poleg številnih nenaglašanih besed tega tipa sem našel še druge brez naglasnega znamenja, npr. *Antikristuš*, *bidrača*, *bijček*, *bundaš*, *cigar*, *delaven*, *grahour*, *grijsti*, *grmlajca*, *hijštvo*, *jedinec -nca*, *jejstovina*, *nindri*, *posrečiti se -in se*, *šankrejt*, *špajz -a*, *spaša -e*, *špice -ic*, *tajiti*, *talige -g*, *oratnijce*, *oremeniti -a -o*, *žveplati -an*, *žvinga -e*. Te primere je bodisi spregledal urednik ali stavec ali pa je bil urednik negotov glede njihovih naglasov.

1.2.1 Precej dvomnosti najdemo tudi pri oblikah, ki naj bi jih tvorili iz gesel. Oglejmo si samo nekatere primere. Od glagolskih oblik sta navedena nedoločnik in sedanjik v 1. os. ednine. Na isti strani (101) najdemo naslednja gesla in oblike: *spoloviti -ijn*, *sporóučiti -in*, *sponositi -in*, *spozapréjti -en*. Ali naj to pomeni, da ima beltinski govor v naglasni paradigmi *c* (končniški naglas v sedanjiku) dve varianti i-jevske pripone, tj. *-ijn* proti *-in*? Večina končniško naglašanih glagolov tega tipa se končuje na *-ijn*, torej bi lahko sklepali, da je to pravilna oblika.⁸ Najdemo pa jo tudi nenaglašeno, npr. *dreselíti -ijn*, *dužíti -ijn*, *odletèti -ijn*, *precedíti -ijn*, vendar je to le težko verjetno. Dalje, kje so naglašene sedanjske oblike *sponosin*, *spozapren*?⁹ Pri rekonstrukciji manjkajočih ali dvomnih podatkov raziskovalec ne bi

⁴ Pričakovali bi, da so vzrok za tako stanje tiskarske omejitve. Vendar pa se iz nekaterih primerov vidi, da so ustrezna ločevalna znamenja bila na voljo, prim. *föherceg -a*, *glád -üj*, *gyö*, *šörki*.

⁵ Za drugi del dvoglasnika v tipih *dréjvo*, *düjša* bi bil boljši zapis z *i* (torej *dreivo*, *düiša*), ki bi se ujema tudi z zapisom dvoglasnika *ou* v tipu *hüdóu*. Tako že J. Toporišič, n. m.

⁶ Gradivo za Cankovo je iz Ágost Pável 1909. Prva številka se nanaša na stran, številka nad njo pa na vrsto, šteto od zgoraj.

⁷ Iz SBG vrednost nenaglašene *ü-j* ni razvidna. Najdeta se dve vrednosti: *gibíti -bíjn* 'gubiti, izgubljati' toda *pogübiti -íjn*, *spogübiti se -íjn se*, *pistíti -in* 'pustiti' in *püštíti -íjn* 'pustiti, spustiti, pripustiti'.

⁸ Z dvomljivo končnico *-in* najdemo: *gojíti -in*, *mrzíti -in*, *opojíti -íjn*, *pognojíti -in*, *státi -ojín*, *zablíjščati se -in se*, *zasvojíti -in*. Iz teh primerov bi lahko domnevali, da /j/ na koncu korena ne dovoljuje končnice *-ijn*. Vendar najdemo: *dojíti -ijn*, *trojíti -ijn*, *vtajíti -ijn*, *zajojíti -íjn*, *zbojāti se -íjn se*, *zdojíti -íjn*, *zdvojíti -íjn*, *zgojíti* (brez naglasnega znamenja) *-ijn*.

⁹ Dalje imamo *pistíti -in* v nasprotju z *raspistíti -ijn*. Ali sta ta dva primera res naglašena različno, in če sta, kako izgleda sedanjska oblika glagola *pistíti*? Ali je enaka kot *püštíti -íjn*? Iz danih podatkov je nemogoče tvoriti tudi sedanjike glagolov: *áldüvöati -jen*, *drevenèti -ejn*, *drgetàti -čen*, *genöti se -nen se*, *grablàti -an*, *hamràti -an*, *henjāti -an*, *igràti -an*, *jeklàti -lan*, *miníti -in* (prim. *preminíti -ijn*), *obdarüvöati -jen*, *ognojíti se -in se*, *oženiti se -in se*, *pehàti -an*, *pelàti -an*, *podežgàti -en*, *odpelàti -an*, *podkovàti -ven*, *sprevodíti -in*, *vözmetàti -čen*, *vözraonàti -avnan*, *zatajíti -in*, *zategüvöati -jen*.

smel delati zaključkov na osnovi poznavanja naglasa v drugih slovenskih narečjih, saj se prekmurski naglas močno razlikuje od preostalega slovenskega, kaj šele od južnoslovenskega; prim. slov. knj. *pobrátí, pobérem, pobrál*, kar je v martinjskem govoru *pobrǫtǎ, pobarǫin, pǫqbro* (iz gradiva M. L. G.). Navedli bi lahko številne podobne primere.

1.2.2 Nekatera gesla najdemo z dvema ali več naglasnimi znamenji, npr. *ábécé, àjandék, áldüvǎti -jen, álomǎš, àpát, àtanòdnet, àtanodniked, àtoednòuk, bògomòlec -la, dòbročíniteo -la, dòkotǎti -an, dòldávati -jen, dòlglédati -vlen, dòl priségnoti se -nen se*,¹⁰ *dòl semlèti -mèlen, dopòugnǎjé, fédervájs, glòspapér, gòr držǎti -in, gòr plǎčati -an, hǎrbija, lǎgvár, lǎjkožijpvc -vca*, itd. V zloženkah tipa *bògomòlec, dòbročíniteo, gòr držǎti, fédervájs* je večglasnost razumljiva, prav tako v *ábécé*. Vprašljivi pa ostajajo primeri kot *àjandék, álomǎš, àpát, hǎrbija, lǎgvár*, pri katerih bi eno od naglasnih znamenj lahko pomenilo nenaglašeno dolžino (ali ustrezno samoglasniško kakovost) iz posojajočega jezika, prim. madž. *ajándék, állomás, apát, lek-vár*. Če je res tako, ni jasno, zakaj imamo v nekaterih od teh primerov vendarle različne kolikosti oz. kakovosti kot v izvirnem jeziku, npr. *àpát, lǎgvár* (pri katerih se kolikosti oz. kakovosti morda ujemajo z madžarskimi) proti *àjandék, álomǎš* (pri katerih se ne morejo ujemati). V vsakem primeru o naglasu teh prevzetih besed v beltinskem govoru lahko le nezanesljivo sklepamo.

1.2.3 Za rekonstruiranje praslovenskega naglasa — projekt, s katerim se še vedno ukvarjajo številni znanstveniki po vsem svetu — najdemo v SBG tudi nekaj zelo uporabnega gradiva. Nedavno je sovjetski naglasoslovec Dybo posvetil članek naglasnim arhaizmom pri izpeljavi.¹¹ Velik delež pri tem ima prekmursko naglaševanje, za katerega je Dybo črpal gradivo pri Valjavcu. Prišel je do zaključka, da so v prekmursčini izglagolski samostalniki na *-*ǫje* posplošili končniški naglas ne glede na naglas glagolske podstave, vendar so v posameznih govorih ohranili naglas na osnovi v nekaterih izpeljankah iz glagolov praslovenskih nepremičnih naglasnih tipov (paradigmi *a* in *b*). To je sklepal iz naglaševanja pri Šteyanu Küzmiču (v Dybojevi transkripciji): *vrženǎjé, sünenǎjé, spadnǎjenǎjé, poteknǎjenǎjé, oznanǎjenǎjé, postavlǎjenǎjé, skvarǎjenǎjé, stvarǎjenǎjé*,¹² itd. Če bi Dybo upošteval SBG, bi lahko ugotovil, da se v živem prekmurskem govoru ohranja razlika med končniško naglašeni izglagolskimi izpeljankami (običajno iz glagolov paradigme *c*) in tistimi, ki so naglašene na osnovi (običajno iz glagolov paradigme *a* in *b*); za prvo prim. v SBG *čtenǎjé, raspetǎjé, spanǎjé, tkanǎjé, vceplǎjenǎjé, vdublenǎjé, vteloplenǎjé*; za drugo prim. *činǎjenǎjé, lǎjpanǎjé, mǎgnǎjenǎjé, mišlǎjenǎjé, spòznanǎjé, stoorǎjenǎjé* (prim. *stvoriti -in!*), *tǎrjanǎjé, velǎjenǎjé* (prim. *veléti -ijn!*), *vijdejnǎjé*. Jasno je, da bi bil delež prekmursčine pri rekonstruiranju praslovenskega naglasa lahko velik: SBG bi ji z nekaj popravki in izboljšavami lahko uvrstil mesto pomembnega vira pri tem prizadevanju.

1.2.4 Kot smo videli, v SBG ostaja precej naglasnih problemov odprtih. A ker je zapletenost naglaševanja nenaglasoslovcu težko razumljiva, smo obravnavali le pomanjkljivosti in nedoslednosti v okviru samega SBG; ob strani smo pustili marsikaj, kar bi bilo še želeli od takega slovarja (npr. radi bi imeli več podatkov o naglasu oblikospreminjevalnih vzorcev kot le za rod. ed. pri samostalniku in sed. 1. os. ed. pri glagolu). Te pomanjkljivosti in nedoslednosti se zdijo nepotrebne, saj se iz drugih primerov vidi, da je urednik imel dober občutek za mesto naglasa in koli-kostne razlike.

2 Oblikoglasje in oblikoslovje.

2.1 Večina pripomb, ki zadevajo oblikoslovne podatke SBG, je vsebovana v obravnavi naglaševanja. Tu naj dodamo le še nekaj misli. Ena od značilnosti prekmursčine je posebna razvrstitev neobstojnega samoglasnika na koncu osnove. Kot je znano, so prekmurski govori v določenih besedah to premeno odpravili, tako da imamo na Cankovi na *dòqčǎci* 'na delčcu' (6³⁸), *bikǎc, bikǎca* (57⁴¹), *dvǎ golòybǎca*

¹⁰ Ali je razlika med skupaj pisanimi glagoli tipa *dòlglédati* in narazen pisanimi tipa *dòl priségnoti se*?

¹¹ Vladimir Antonovič Dybo, Slovoobrazovanie i akcentologija. Akcentologičeskie arxaizmy v proizvodnyx kak istočnik dlja rekonstrukcii akcentnyx tipov proizvodjaščix, v: Sopostavitel'noe izučenie slovoobrazovanija slavjanskix jazykov (ur. G. P. Neščimenko). Moskva: Nauka, 1987, str. 142—149.

¹² Valjavec jih transkribira *-ǎé* in *-ǎè*.

(145¹⁷), *pějsák*, *pějsáčän* 'peščen' (38⁴), s premeno pa *žrěbáč*, *žrěpca* (36²⁷), *kláněc*, *fkláněc* (46^{42,43}), *kótäo*, *kótla* (46^{44,45}). V SBG je v nekaterih primerih premena samoglasnika z *ø* jasno označena: *bòbovec -vca*, *bògomòlec -lca*, *bojazlívec -vca*, *bratánec -nca*, *čèker -kra*, *cimper -pra*, *čüden -dna -dno*, *čüdodělec -lca*, *dúžen -žna -žno*, *gróubanec -nca*, *jědec jěca*, *kámenec -nca*, *kòrbeo -bla*, *načétek -tka*, *ocvérek -rka*, *okénček -čka*, *plěsec -sca*, *šm̄kavec -vca*, *vózec -sca*, *vozéo -zla* (naglas?), *žálec -lca*. Upošteva je to zakonitost lahko domnevamo, da v naslednjih besedah ni premene: *bícek -a*, *cvíker -a*, *čuněk -a*, *dědek -a*, *güdek -a*, *krápec -a*, *küjsec -a*, *mítec -a*, *mítvec -a*, *nevòlen -a -o*, *ògnjec -a*, *ogràček -a*, *pùter -a*, *ščíjpek -a*, *tjěden -a*, *tkálec -a*, *vdárec -a*, *žalosten -a -o* (iz tega sklepamo na oblike **bíkēca*, **čunēka*, **dēdeka*, **gūdeka*, **krāpeca*...). Po tej logiki pričakujemo, da *dáven -a -o* predstavlja obliki **dávena* in **dáveno*, vendar pa se najde zveza *dávo vojk*. Tretji tip gesel vsebuje dvoumne podatke o premeni: *bogátec -ca*, *čonkéo -lá*, *kámen -la*, *kěbeo -la*, *lāgevo -va*, *lápec -ca*, *locén -na*, *lūster -ra*, *lūden -na -o*, *mēter -ra*, *mlátec -ca*, *mòstec -ca*, *òceo -la*, *ocivěsen -na -no*, *ògnjegāsec -ca*, *òster -ra -ro*, *prpeo -ra* *rázloček -ka*, *sámec -ca*, *sěrec -ca*, *stvārec -ca*, *žéden -na -no* (**bogátca*, **bogáca* ali **bogáteca*, **čonklá* ali **čonkelá*, **kāmla*, **kāmenla*, ali **kāmela*, **kēbla* ali **kēbela*, **lāgva* ali **lāgeva*...). Potrebna bi bila dosledna in nedvoumna predstavitev oblikoglasne podobe osnove.

3 Besedišče.

3.1 V zvezi z besediščem tile dve pripombi: Glede na to, da je urednik vložil toliko navora v iskanje porekla in izvornih oblik prevzetih besed, je škoda, da ni navedel strokovne literature, iz katere je črpal podatke.¹³ Z ustreznim znanstvenim aparatom bi bil SBG lahko popolnejše orodje pri študiju izposojenk v prekmurščini. Drugo, izposojenke in izpeljanke iz izposojenk se v slovarju ne razlikujejo. Pod geslom *béteg -a* najdemo oznako madž. *beteg*, kar seveda pravilno označuje vir izposojenke. Nato sledijo gesla *betegüvati -üjen* iz madž. *betegeskedik*, *betežasti -a -o* iz madž. *beteges* in *betežniyk -a* iz madž. *beteg*. V teh primerih nimamo oprava z izposojenkami in pravem pomenu besede, ampak z izpeljankami iz izposojene podstave s slovanskimi priponami. Primerjava morfemov res kaže vzporednost: madžarska pripona {*ked*}/{*kod*}/{*köd*} označuje ponavljalnost podobno kot slovenska {*üv*}/{*üj*}, vendar je v madžarščini glagol izpeljan iz pridevnika *beteges* in ne neposredno iz *beteg*. Pri *betežasti* pripona {*ast*} tvori pridevnik iz samostalnika, v madžarščini pa {*es*} modificira pomen pridevnika *beteg* 'bolan'. Kljub delnim podobnostim so te besede v vsakem od obeh jezikov tvorjene avtonomno po njegovih sistemskih zakonitostih: celotna besedna družina je v prekmurščini torej tvorjena iz izposojenke *beteg*. Posebna skupina so številni kalki, pretežno iz nemščine, ki niso posebno označeni in tudi ni naveden njihov vir, npr. *gòr držàti -in* (prim. nem. *aufhalten*), *gòr nājti -den* (*auffinden*), *gòr oběsiti -in* (*aufhängen*), *vòmetàti -èčen* (*auswerfen*), *vòm්රéjti* (*aussterben*), itd.

4 SBG seveda ne smemo presojati s stališča tistega, kar bi lahko bil, ampak predvsem s stališča tega, kar je. Nedvomno predstavlja edini široko dostopen priročnik za študij živega prekmurskega narečja. Avtorja nista imela namena izreči zadnje besede o prekmurščini, tudi ne napisati izčrpnega in popolnega slovarja, pač pa le zbirko besed, ki jih je zapisal nejezikoslovec in ki so drugačne ali odsotne v Pleteršnikovem slovarju, torej nekakšen diferencialni slovar beltinskega govora (SBG, str. V). S stališča tako zastavljenega cilja je SBG pomemben dosežek in dobrodošel prispevek slovenski dialektologiji. Moral bi biti vzpodbuda drugim slovarnikom za zbiranje narečnega gradiva v Prekmurju in drugod. Druga izdaja SBG pa bi ob upoštevanju tudi tu navedenih pripomb lahko še bolj služila slovenskemu in drugemu slovanskemu jezikoslovju.

Marc L. Greenberg
Kalifornijska univerza, Los Angeles

¹³ Pri enem samem primeru je naveden vir: ob geslu *cikóuti -ov* najdemo opombo »prim. slov. *cipóte* znč. [zaničljivo] noge; *cingale* (F. Bezlaj; Etimološki slovar)«.